

اللهم صل على آل أبي أوفى

گفت‌وگویی «وطن امروز» با حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمصطفی در یاباری، مدیر ارتباطات و امور بین‌الملل حوزه علمیه قم

حسین (ع) زبان بین‌المللی

این مراسم بهره ببرند. ویژه‌ترین خاطره‌تان از روزه در کشورهای آنگلو ساکسون چیست؟
یادم هست نخستین بار که به شهر منچستر رفته بودم، چند ماه بعد از محرم بود اما هنوز در بعضی خیابان‌ها تابلوهایی قابل مشاهده بود که از امام حسین (ع) رهنمود می‌داد. یک گروه متشکل از ایرانی‌ها و عرب‌ها و پکی‌ها، یکسری جوان بودند که با نگاه اجتماعی به واقعه کربلا و اهل‌بیت، این حرکت را کرده بودند.

شاید برای مخاطبان جوان یا ورزش‌دوست جالب باشد که آیا این تابلوها نزدیک ورزشگاه‌های معروف شهر منچستر مثل اولد‌ترافورد یا اتحاد بوده است؟
تا آنجا که یادم هست نزدیک دانشگاه منچستر بود. سری هم به مکان‌های ورزشی زدیم و با گروه‌های جوان صحبت کردیم. باید در نظر داشت چون آنجا عزاداری اهل‌بیت در جوامع اقلیت شیعه برپا می‌شود، نمی‌توان مراسم و محتوای آن را با بلندگو به خارج از محیط هیأت منتقل کرد و این امکان وجود ندارد که در خیابان‌ها اکثریت مردم عادی از این مراسم باخبر شوند. منتها می‌توان مثل همان پلاکارد در قالب یک حرکت انسانی، با مردم بیرون ارتباط برقرار کرد. مثلاً در بریتانیا یک روز در سال را تحت عنوان «Visit my mosque» (از مسجد من بازدید کن) نامگذاری کرده‌اند. این برنامه‌ای است برای عموم مردم که با ادیان دیگر ارتباط داشته باشند و آشنا شوند. در این مناسبت، آدم‌های مختلف بویژه دانشجویان وارد مساجد اسلامی یا مراکز شیعه می‌شوند و شما فرصت دارید نمایشگاهی از آیین‌ها و باورهای خودتان بویژه در رابطه با محرم را برای بازدیدکنندگان آماده سازید. به غیر از این در روزهایی مثل عاشورا نیز برخی مجوزها در شهرهای بزرگ چون لندن برای حرکت دسته در ساعتی مشخص صادر می‌شود.

گویا شما برای مراسم در هندوستان هم حضور داشته‌اید؛ کشوری که احتمالاً بزرگ‌ترین عزاداری حسینی در جهان توسط بیش از ۱۰۰ میلیون مسلمان شیعه و حتی برخی اهل سنت در آن برگزار می‌شود. در ایام محرم برای سخنرانی به چند شهر هند رفتیم از جمله بنگلور و راجاماندی. خب! اسلام در کشورهای شیعه‌فاره هند قدمت دارد و سنت‌های مربوط به آن تا امروز ادامه پیدا کرده است. سبک عزاداری شیعیان هند هم کاملاً مشخص است و مراسم را هم بیرون و در خیابان‌های اطراف مساجدشان می‌گیرند. حتی سوگواری‌شان بیشتر از دهه محرم طول می‌کشد و هر روز غروب می‌آید تا آنان مغرب و گاه بعد از آنان مغرب. سینه‌زنی‌ها و نوحه‌های خاص خودشان دارند. سبک‌شان همراه با احساسات فراوان و شور و هیجان است و دلچسپی خاصی هم به این سبک دارند که تا حدی شبیه مراسم پاکستانی‌هاست.

در دیگر مناطق آسیا مثل بنگلادش و میانمار نیز ظاهرآ آیین سوگواری عاشورا کاملاً رنگ بومی به خود گرفته است تا جایی که اهل سنت در مراسم‌شان حتی از روی زغال برافروخته رد می‌شوند. این موارد شامل قمه‌زنی و راه رفتن روی آتش در چند کشور شبه‌قاره هند شامل هندوستان، پاکستان، کشمیر، میانمار و بنگلادش مشترک است. ضمن اینکه این نشان می‌دهد محبت اهل‌بیت در میان اهل سنت نیز هست. در فیلیپین هم با آنکه فاصله زیادی با شبه‌قاره دارد، مراسم یادبود امام حسین (ع) از دیرباز برگزار می‌شود. البته مراسم را فردای عاشورا می‌گیرند.

در آفریقا هم شاهد سبک متفاوتی از مراسم عزاداری بوده‌اید؟
در آفریقا لزوماً فرهنگ بومی بر سبک سوگواری غلبه ندارد و ممکن است ابداعاتی از خودشان داشته باشند اما بیشتر از سبک کشورهای خاورمیانه و هند پیروی می‌شود که حتی گاه این سبک‌ها با هم تلفیق می‌شود. من در کنیا حضور داشتم. در این کشور در ماه محرم دستجات مختلفی از مهاجران هندی و عرب وجود دارد اما خود بومیان آفریقایی مراسمی که می‌گیرند از گونه‌های مختلف عزاداری عربی، پاکستانی، هندی یا حتی ایرانی تشکیل می‌شود.

محسوب می‌شوند. جوامع عرب، ایرانی و افغان در رتبه‌های بعدی هستند. پکی‌ها سعی می‌کنند از کشور خودشان سخنران به زبان مادری‌شان یعنی اردو دعوت کنند.

حالا و هوای روزه‌ها در انگلیس چه تفاوتی با روزه‌های ما دارد؟
بهرتر به دل‌شان می‌نست. مسائل اجتماعی و موضوعات عینی زندگی اهل‌بیت برای آنها ملموس‌تر بود که چقدر اهل‌بیت در زندگی‌شان به مسائل اخلاقی دقت‌نظر داشته‌اند. در کل وجه کاربردی سخنرانی‌هایی که درباره زندگی مؤمنانه اهل‌بیت و ثبات آنها در دین و معنویت بود، برای مخاطبان آنجا خیلی جالب بود. همچنین مباحثی مثل آرزوهای انسان و دیدگاه اهل‌بیت در این باره برای‌شان مهم بود، چون به هر حال من انسان مدرن قرن بیستم و یکم هم آرزوهایی دارم و حال می‌خواهم ببینم نسبت‌نامه ما با این آمل چیست؟ یا اینکه تبیین رابطه دنیا و آخرت برای‌شان اهمیت زیادی داشت. از دیگر مباحثی که در انگلیس خیلی درباره‌اش صحبت می‌کردیم، نقش اهل‌بیت در تربیت بود. نه اینکه فقط یکسری حدیث در این باره بگوییم، چون مخاطبان آنجا به هر حال در فضای یک کشور اسلامی زندگی نمی‌کنند و شیعیان هم بیشتر در اقلیت هستند. به همین دلیل نیاز دارند بدانند اهل‌بیت کجای زندگی روزمره‌شان هستند؛ در مسائل مادی، تربیت خود و فرزندان، بویژه اینها برای‌شان خیلی گیرایی داشت.

یعنی می‌فرمایند نتیجه‌گیری اخلاقی از قیام کربلا برای‌شان از خود فضای احساسی و ذکر مصیبت و اشک ریختن صرف مهم‌تر است؟
در واقع شکل نمایشی مراسم به حداقل رسیده و وجه کاربردی آن حداکثری است.

بله! مثلاً ما آنجا دهه اول محرم را «دهه کمال» مطرح می‌کردیم که این خود تگاهی جدید به بحث عزاداری است. ما در آنجا گریه را به عنوان یکی از کارهایی که می‌توان برای امام حسین و اهل‌بیت (ع) انجام داد مطرح می‌کردیم. اینکه اگر آدم خیلی در اقلیت قرار بگیرد هم می‌تواند خودش بنشیند و برای آنها بگیرد.

آن نکاتی که در طول سال می‌توانند از آنها استفاده کنند، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند، بویژه که در کشورهای اروپایی و آمریکایی فقط در محرم و رمضان چنین مراسمی برپا می‌شود، باید تئذیه مخاطب به شکلی باشد که کاربردی باشد و بتوانند در طول سال از ذخیره

ما حالا در کشورهای آنگلو ساکسون تجربه دستجات عزاداری در محیط‌های بیرونی را داشته‌اید؟
خیر! حتی سال ۲۰۱۷ در دهه محرمی که در شهرهای منچستر و هال سیتی انگلیس بودیم، دستجات خارج از مرکز اسلامی، مسجد و محیط ساختمان مرسوم نبود. حتی در مونترال هم مراسم بروز بیرونی نداشت. البته بعضی شهرهایی که جمعیت شیعیان بیشتر باشد برای خود روز عاشورا این اتفاق می‌افتد و دستجات با مجوز قبلی بیرون می‌آیند، مثل لندن یا هامبورگ آلمان یا تورنتو کانادا.

سردی فضای شمال اروپا یا آمریکای شمالی روی حس و حال غریبانه روزه امام حسین (ع) تاثیر نمی‌گذارد؟
در خیلی از مراکز اسلامی و هیأت‌های خارج از کشور، وقتی وارد فضای داخلی می‌شوید همان فضای آشنای هیأت کشورمان یا هیأت شیعیان عراق و لبنان برقرار است. هر جامعه مهاجری داخل فضاهای عزاداری را به سبک سنت و فرهنگ اسلامی منطقه خودش در می‌آورد. در منچستر این تفاوت را میان مراکز عربی و ایرانی حس می‌کردیم. مثلاً وقتی وارد جامعه عراقی‌های هال سیتی می‌شوید، عزاداری‌شان از سیاه زدن تا سخنرانی و سینه‌زنی گرفته تا آخر مراسم کاملاً مطابق با روحیه عربی و آیین عزای آنهاست.

شما تجربه روزه عربی داشته‌اید؟
خیر. حقیقت این است که در سخنرانی‌هایم در منچستر و هال و همین حالا برای لیورپول - که به صورت آنلاین از طریق زوم انجام می‌شود- زبان انگلیسی، زبان واسط بین اغلب علاقه‌مندان از ایرانی و افغان و پاکستانی گرفته تا شیعیان عراقی و بحرینی و لبنانی است. به هر حال مخاطب عمومی ما در بریتانیا زندگی می‌کند و این زبان را می‌فهمد، بویژه نسل جدید مهاجران. مثلاً نسل‌های دوم و سوم مهاجران ایرانی و افغانی که زبان مادری‌شان قاعدتاً فارسی است، ترجیح می‌دهند به زبان انگلیسی بگویند و بشنوند. وقتی به انگلیسی صحبت می‌کنید، احساس می‌کنید در کش‌برای این نوجوانان و جوانان راحت‌تر است و بیشتر از زبان فارسی ارتباط برقرار می‌کنند و کاملاً متوجه مسائل می‌شوند.

کدام یک از این جوامع در بریتانیا بیشتر پای کار هستند؟
پاکستانی‌ها در زمینه عزاداری عاشورا فوق‌العاده فعال و پرتعداد هستند؛ با توجه به اینکه بزرگ‌ترین جامعه مهاجر مسلمان نیز

شروین طاهری: جغرافیای عاشوراییان هرگز محدود به ایران و کشورهای مسلمان نبوده و نیست. هر محرم و صفر کاروان‌ها و هیأت‌های عزای حسینی در چهار گوشه عالم برپا می‌شوند و در آسیا، آفریقا و بخش‌هایی از اروپا گاه این مراسم قرن‌ها قدمت دارد.

مدیر جوان ارتباطات و امور بین‌الملل حوزه علمیه قم یکی از شاهدان گستردگی جغرافیای «این شورش در خلق عالم» بوده است. حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمصطفی در یاباری به‌واسطه تسلط مثال‌زدنی‌اش بر زبان و ادبیات انگلیسی، بارها در کشورهای انگلیسی‌زبان در ۴ قاره منبر رفته و روزه کربلا خوانده است. آخرین بار ۲ سال پیش محرم ۱۴۴۰ قمری او ضمن شرکت در بیست‌وهفتمین اجلاس سالانه علما، ائمه جماعات و مبلغان ساکن بریتانیا در مرکز اسلامی لندن، در چندین هیأت جزیره برای مخاطبان انگلیسی‌زبان ذکر مصیبت گفته است. دهه اول محرم امسال هماهنگ با سبک جدید سوگواری‌های غیرحضور، او تجربه روزه آنلاین برای مرکز توحید لیورپول را از سر می‌گذراند. تجربیات او از سبک‌ها و حال و هواهای متفاوت عزاداری حسینی در گوشه و کنار جهان، ما را با رویکردهای مختلف عاشقان اهل بیت بر اساس مقتضیات اجتماعی و جغرافیایی آشنا می‌سازد و به‌شناختی دقیق‌تر از جهان تشیع می‌رساند.

روزه خواندن به انگلیسی چه حال و هوایی دارد؟ مثلاً تا حالا شده به خاطر غلبه عواطف امکان صحبت کردن به زبان غیرمادری را از دست بدهید؟
راستش خیر! طبعاً تدریس در کلاس‌های بیان معارف و بحث اخلاقی و احکام به زبان انگلیسی را در مراکز علمی مختلف مثل جامعه‌المصطفی یا جامعه‌الزهرا پشت سر گذاشته بودیم. همچنین تمرین‌هایی انجام می‌شد به زبان انگلیسی برای بیان معارف اهل‌بیت. مثلاً در کنیا، حتی قبل از دوره‌های آمریکا کلاس‌های آکادمیک‌تر عقاید و اخلاق به انگلیسی داشتیم. این البته تجربیات منبری نبود اما کمک می‌کرد در مواقع لزوم آمادگی سخنرانی به انگلیسی را داشته باشیم.

به قول معروف اشک گرفتن از مردم غیرهم‌زبان به زبان غیرمادری سخت نیست؟
خوشبختانه مخاطب ما در فضای خارج از کشور معمولاً مخاطبی است که تا وصف مظلومیت امام حسین (ع) را می‌شنود، یعنی تا صحبت را شروع می‌کنند و حتی قبیل از آنکه به ذکر مصیبت برسید، همان‌جا اشک‌هایش سرازیر می‌شود. حتی گاه لازم نیست شما روزه بخوانید یا وسط و آخر روزه بخواهید از حضار اشک بگیرد چون با توجه به نکات انسانی که در مصیبت کربلا وجود دارد، همین که به آنها اشاره می‌کنید یا از فضایل اهل‌بیت صحبت می‌کنید، خود به خود مخاطب که خیلی از نظر روحی آماده هست و برخلاف مخاطب داخلی اینها را کمتر هم شنیده است، سریعاً ارتباط قلبی و عاطفی می‌گیرد که طبیعتاً اشکش هم جاری می‌شود.

این مخاطبان چنان انسان‌های صاف و پاک‌سرشتی هستند که گاه برای اشک گرفتن کار به روزه هم نمی‌کشد.

اولین منبر خارجی‌تان به زبان انگلیسی را یادتان هست؟
فکر کنم محرم سال ۱۳۹۲ در شهر مانیل، پایتخت فیلیپین بود. هم برای ایرانی‌ها به زبان فارسی در رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و هم برای بومی‌ها که آنها هم ۲ بخش می‌شدند؛ برای اهل سنت در مساجد خاص خودشان بویژه مسجد آبی مانیل به زبان انگلیسی سخنرانی کردیم و برای شیعیان در مسجد المهدی.

دیگر تجربه منبر در کدام کشورها را دارید؟
کانادا ایام محرم نبود، بلکه ماه رمضان بویژه ایام قدر و شهادت حضرت علی (ع) بود که می‌طلبید بیشتر درباره اهل‌بیت سخن گفته شود. از طرف ایرانی‌های شهر مونترال کانادا دعوت شده بودم.

درباره تیتز عاشورایی «وطن امروز»

هم شور، هم شعور

و در کنار خانواده کوچک‌مان زیارت عاشورای سردی را می‌خوانیم که خود و خانواده‌اش را فدای شریعت کرد. آری چه سال‌های گذشته، بیشتر مردان حسینی بریاکنندگان هیأت‌ها و چادرها و خیمه‌ها بودند، لیکن امسال پرچم به دست بانوان زینبی است که خانه‌ها را بیارایند، حلوا طبخ کنند، شمع روشن کنند، چای روزه دم کنند و خانه‌های‌شان را به حسینیه مبدل کنند. لاجرم امسال به فرموده ولی‌فقیه‌مان از شیوه‌نامه‌های بهداشتی ستاد کرونا پیروی می‌کنیم تا جاهلان بدانند «اسلام» دین عقل و درایت است، نه جاهلیت! همان که چند روز

هستیم که زیر تیغ سلطنت شاه، دسته عزاداری راه می‌انداختند و زیر شکنجه‌های ساواک، ندای «یا حسین» سر می‌دادند. شاه، شکنجه، ساواک، خمپاره و باروت هم نتوانست قطره‌ای از عرق و ارادت ما را به آل‌الله کم کند. آنها نمی‌دانند امسال تمام خانه‌های ما، محفل عزای حسین است. تک به تک، عضو به عضو، خانه به خانه، خیمه‌دار حسینی هستیم که برای درس #ازادگی به ما، از خون طفل شیرخوارهاش هم دریغ نکرد. ما چطور می‌توانیم با این همه دین به مکتب حسین، حتی یک محرم از محرم‌های عمرمان را بی‌عزاداری سر کنیم؟! امسال

یادداشت میهمان
فریده خورشیدی: چه ساده‌لوح و خوش‌خیال هستند آنان که گمان می‌برند بدون اقامه عزاداری محافل عمومی، تیرشان به هدف جدایی ما از #حسین و اهل‌بیتش می‌خورد! چه خیال خامی! و چه خوشحالی کورکورانه‌ای! اگر چه ماه‌هاست که ویروس منحوس کرونا، مناسک مذهبی‌مان را دستخوش تغییر و تحول بی‌سابقه‌ای کرده، اما نمی‌دانند این روزها، جوشش خون حسین‌بن‌علی علیه‌السلام در دل‌های‌مان غلیان بیشتری دارد. نمی‌دانند که ما فرزندان و نوادگان آن کسان